

Sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva

Odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie

Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva, odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie, ako ústredný orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie podľa § 1 ods. 1 písm. a) a § 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako správny orgán podľa § 1 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) a ako príslušný orgán podľa § 3 písm. k) a § 54 ods. 2 písm. k) zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), na základe výsledkov procesu posudzovania vykonaného podľa ustanovení zákona vydáva podľa § 37 zákona a podľa § 46 a § 47 správneho poriadku

ZÁVEREČNÉ STANOVISKO

Číslo: 3242/2018-1.7/vt

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVATEĽOVI

1. Názov

ODPAD A RECYKLÁCIA KOŠICE, s.r.o.

2. Identifikačné číslo

47 155 272

3. Sídlo

Južná trieda č. 82, 040 01 Košice

II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

1. Názov

Centrum zhodnocovania stavebných odpadov Košice-Juh

2. Účel

Účelom navrhovanej činnosti „Centrum zhodnocovania stavebných odpadov Košice-Juh“ (ďalej len „navrhovaná činnosť“) je výstavba a prevádzka centra zhodnocovania stavebných odpadov, ktoré bude zamerané najmä na zber, triedenie a zhodnocovanie stavebných odpadov. Podrvený materiál (recyklát), bude možné následne využiť na spevnenie ciest, drenážnu výplň, podkladový materiál pre zakladanie stavieb a pod., ako aj na výrobky z betónového recyklátu (obrubníky, dlažby, debniace tvárnice a pod.).

3. Užívateľ

ODPAD A RECYKLÁCIA KOŠICE, s.r.o., Južná trieda č. 82, 040 01 Košice

4. Umiestnenie

Kraj: Košický
Okres: Košice IV
Obec: Košice-Juh
Katastrálne územie: Južné Mesto
Parc. č.: 293/23, 293/24, 293/28, 293/63, 293/64, 293/70, 293/71, 293/73, 293/75, 293/76, 293/77, 293/78, 293/79, 293/80, 293/81, 293/82, 293/84, 293/98

Navrhovaná činnosť je situovaná v areáli bývalého strojárkeho podniku VSS Košice, ktorý sa nachádza v južnej časti mesta Košice, v katastrálnom území Južné mesto. Podľa územného plánu Mesta Košice je predmetné územie súčasťou plôch zariadení výroby, skladov a stavebnej výroby.

Parcely na ktorých sa bude realizovať navrhovaná činnosť sú v katastri nehnuteľností evidované ako ostatné plochy a zastavané plochy a nádvoría.

5. Termín začatia a skončenia výstavby a prevádzky navrhovanej činnosti

Predpokladaný termín začatia výstavby:	august 2018
Predpokladaný termín skončenia výstavby/začatia prevádzky:	august 2019
Predpokladaný termín skončenia prevádzky:	nie je stanovený

6. Stručný popis technického a technologického riešenia

Centrum zhodnocovania stavebných odpadov bude zamerané najmä na zber, triedenie, a zhodnocovanie stavebnej suty, kameniva, betónov a bitúmenových zmesí. Produktom zhodnocovania bude podrvený materiál (recyklát), ktorý je možné využiť na spevnenie ciest, drenážnu výplň, podkladový materiál pre zakladanie stavieb a pod., ako aj na výrobu produktov z betónového recyklátu (obrubníky, dlažby, debniace tvárnice a pod.).

Pri príjme sa budú stavebné odpady vážiť a následne rozdeľovať v zmysle vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov, pričom sa špecifikuje ich pôvod, množstvo, údaje o držiteľovi a pod. Podľa druhu sa budú separovane ukladať na vymedzené plochy a následne budú pripravované na zhodnotenie.

Po zhodnotení stavebných odpadov drvením bude tento materiál triedený a následne zhromažďovaný v na to určených betónových kójach: betón frakcie 8-16, betón frakcie 16-32, betón frakcie 32-63, asfalt frakcie 8-16, asfalt frakcie 16-32, asfalt frakcie 32-63, tehla frakcie 16-32, zemina.

Jednotlivé druhy recyklovaných materiálov sú náhradou prírodných materiálov a majú široké uplatnenie, či už ako zásypové materiály pri budovaní komunikácií, spevnených plôch, lesných ciest, protihlukových valov, úpravách terénu a pod.

Najviac zastúpené stavebné odpady, ktoré budú zhodnocované v rámci navrhovanej činnosti a využitie jednotlivých druhov recyklátov stavebných odpadov z prevádzky navrhovanej činnosti:

a.- zemina

Pôjde zvyčajne o prebytočnú zeminu z výkopov, alebo odkrývok pôdy pri zakladaní stavieb, alebo odkrývaní suchých štrkovísk. Najčastejšie sú v nej zastúpené prírodné materiály ako piesok, štrk, íl, hlina, kamene. Ak uvedené materiály nie sú znečistené škodlivinami, dajú sa využiť ako klasické materiály získané ťažbou.

Zhodnotená zemina je vhodná na úpravu záhrad, parkov a iných zelených plôch.

b.- stavebná sutina a zmiešaný stavebný minerálny odpad

Pôjde o najbežnejšie spracovávaný odpad a zároveň širokú škálu stavebných materiálov. Ich hlavnú časť tvoria spojivá – látky, ktoré majú schopnosť spájať iné sypké alebo kusové materiály a vytvárať z nich pevný materiál, čiže hliny, asfalty, malty a pod. Zmiešaný stavebný odpad, ktorý vzniká pri rekonštrukciách alebo demoláciách objektov, je z hľadiska výroby – zhodnotenia, nevyhnutné dotriediť na ďalšie využitie vzniknutej suroviny v stavebnom priemysle.

Tento druh materiálu je mimoriadne vhodný napr. pri spevňovaní hrádzí, stavbe miestnych komunikácií, na zásypy a vyrovnávanie terénov a pod.

c.- tehly

Ich drvením možno vyrábať tehlový zásypový materiál s použitím do cementových mált alebo na úpravy nestmelených povrchov vozoviek. Zmesový tehlový zhodnotený materiál výborne prepúšťa vodu a pri nestmelených povrchoch vozoviek sa preukázali jeho dobré úžitkové vlastnosti. Využitie tohto materiálu môže pritom pri budovaní takýchto vozoviek znížiť náklady až o 80 % v porovnaní s tradičným spôsobom, ktorý využíva primárne suroviny.

Zhodnotený tehlový materiál vyrobený zo stavebného odpadu so zrnitosťou do približne 80 mm, frakcie 0-16 mm a 32-80 mm, možno využiť na výrobu tehlobetónu. Uvedený materiál možno využívať ako výplňové murivo pri monolitických konštrukciách, ako prísadu do prefabrikovaných prvkov a na prípravu vibrolisovaných tvárnic.

d.- odpady z demolácie ciest

Tieto odpady (asfalt, asfaltobetón) vznikajú pri rekonštrukciách komunikácií, rekonštrukciách realizácii inžinierskych sietí pod vozovkami, pri likvidácii starých ciest a pod. Pri týchto činnostiach vznikajú dve skupiny odpadov – z vrchnej vrstvy tvorenej prevažne živičným krytom a spodných vrstiev tvorených betónom, resp. kamenivom. Živičné zmesi možno opätovne využiť najmä pri výrobe novej zmesi v obalovacích súpravách, ako náhradu štrkopieskov pri zásypoch inžinierskych sietí, ako násypový materiál pod komunikácie, alebo ako materiál pri úprave spevnených plôch.

Asfaltový recyklát sa odporúča najlepšie využiť bez pridania nového spojiva k recyklátu na spodné podkladové vrstvy na málo zaťažené vozovky, pri výstavbe menej namáhaných dopravných plôch (parkoviská) a pod., alebo pridaním hydraulického spojiva (cement, vápno) na nové stmelenie podkladovej vrstvy vozoviek.

e.- betón

Odpadový betón sa získava pri búraní betónového krytu ciest, výstavbe ciest, realizácii výkopov pre rozvody, pri demoláciách a pod.

Betónový recyklát možno znovu využiť ako výplň do betónov, náhradu prírodného kameniva alebo ako podkladový betón do vozoviek, ako ochrannú vrstvu cestných komunikácií alebo železničného podložia alebo ako náhradu prírodného kameniva do konštrukčných betónov nižších tried a pod.

Pri dodržaní technologických postupov možno z recyklátov vyrábať základné stavebné prvky vhodné pre stavby s menšou náročnosťou na pevnosť v tlaku.

Časť betónových recyklátov sa bude využívať na výrobu obkladových pásikov.

Dovezený stavebný odpad môže obsahovať aj zmes odpadu, ktorú nebude možné využiť ako recyklovaný stavebný materiál, napr. v železobetónových materiáloch, môžu byť prítomné aj kovy, ktoré budú z betónu ešte pred recykláciou, alebo počas recyklácie vyseparované (magnetickou separáciou) a následne odovzdané na ďalšie spracovanie zmluvným organizáciám.

Stavba pre navrhovanú činnosť je členená na tieto objekty:

- SO 01 – Výrobnno-skladová hala;
- SO 02 – Skladová hala;
- SO 03 – Spevnená plocha – cesta pre vozidlá;
- SO 04 – Sklad sypkého materiálu;
- SO 05 – Zelené plochy.

Súbor technických zariadení a mechanizmov, ktoré budú využívané v centre zhodnocovania stavebných odpadov:

Časť I. Zariadenia na váženie

- 1) mostová váha – 1 ks
- 2) príslušenstvo k mostovej váhe – 1 kpl

Časť II. Manipulačná technika

- 1) hydraulické pásové rýpadlo vrátane búracieho kladiva – 1 ks
- 2) čelný kolesový nakladač – 1 ks
- 3) rýpadlo nakladač vrátane búracieho kladiva – 1 ks
- 4) vysokozdvížný vozík – 1 ks

Časť III. Dopravné prostriedky

- 1) nákladné motorové vozidlo 8 × 8 S1 – 1 ks
- 2) nákladné motorové vozidlo – hákový ťahovák 4 × 4 – 1 ks

Časť IV. Zariadenia na drvenie

- 1) odrazový drvič – 1 ks
- 2) triedič vrátane dopravníkov – 1 ks

Časť V. Výrobná linka

- 1) výrobná linka pre výrobu produktov z drveného betónového odpadu
- 2) príslušenstvo k výrobnej linke – formy
- 3) príslušenstvo k výrobnej linke – zásobník a mixovacie zariadenie
- 4) príslušenstvo k výrobnej linke – cementové silo

Do zariadenia v rámci navrhovanej činnosti budú prijímané tieto druhy odpadov podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov:

01 04 08	odpadový štrk a drevené horniny iné ako uvedené v 01 04 07
10 01 01	popol, škvara a prach z kotlov okrem prachu z kotlov uvedeného v 10 01 04
10 01 02	popolček z uhlia
10 01 03	popolček z rašeliny a neošetreného dreva
10 01 05	tuhé reakčné splodiny z odsírovania dymových plynov na báze vápnika
10 12 08	odpadová keramika, odpadové tehly, odpadové obkladačky a dlaždice a odpadová kamenina po tepelnom spracovaní
17 01 01	betón
17 01 02	tehly
17 01 03	škridly a obkladový materiál a keramika
17 01 07	zmesi betónu, tehál, škridiel, obkladového materiálu a keramiky iné ako uvedené v 17 01 06
17 03 02	bituménové zmesi iné ako uvedené v 17 03 01
17 05 04	zemina a kamenivo iné ako uvedené v 17 05 03
17 05 06	výkopová zemina iná ako uvedená v 17 05 05
17 05 08	štrk zo železničného zvršku iný ako uvedený v 17 05 07
17 09 04	zmiešané odpady zo stavieb a demolácií iné ako uvedené v 17 09 01, 17 09 02 a 17 09 03
19 03 05	stabilizované odpady iné ako uvedené v 19 03 04
19 12 09	minerálne látky, napríklad piesok, kamenivo
20 02 02	zemina a kamenivo
20 03 08	drobný stavebný odpad

V rámci navrhovanej činnosti sa plánuje ročne vyzbierať cca 700 000 t stavebných odpadov a z daného množstva cca 600 000 t zhodnotiť.

III. POPIS PRIEBEHU POSUDZOVANIA

1. Vypracovanie správy o hodnotení (zámeru)

Navrhovaná činnosť je podľa prílohy č. 8 k zákonu, zaradená do kapitoly 9. Infraštruktúra, položky č. 11. Zariadenie na zhodnocovanie ostatného stavebného odpadu, časť A, a od 100 000 t/rok podlieha povinnému hodnoteniu.

Na základe odôvodnenej žiadosti navrhovateľa, ODPAD A RECYKLÁCIA KOŠICE, s.r.o., Južná trieda č. 82, 040 01 Košice (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného RNDr. Katarínou Kyseľovou, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva, odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie (ďalej len „MŽP SR“) listom č. 3242/2018-1.7/vt zo dňa 31. 01. 2018 upustilo podľa § 22 ods. 6 zákona od požiadavky variantného riešenia navrhovanej činnosti. V zámere sa vyhodnotil jeden variant činnosti a nulový variant.

Nakoľko údaje uvedené v zámere boli postačujúce vzhľadom na charakter, rozsah a vplyvy navrhovanej činnosti, ako aj s prihliadnutím na stanoviská doručené k zámeru podľa

§ 23 zákona a po ich podrobnom posúdení a upresnení sporných otázok na prerokovaní so splnomocneným zástupcom navrhovateľa konanom dňa 15. 03. 2018, MŽP SR v spolupráci s rezortným orgánom a povoľujúcim orgánom podľa § 32 zákona určilo, že správu o hodnotení činnosti nie je potrebné vypracúvať. V procese posudzovania vplyvov na životné prostredie funkciu správy o hodnotení plnil zámer.

Zámer navrhovanej činnosti vypracovala spoločnosť KATRING s.r.o., Moldavská cesta II 2413/49, 040 01 Košice, vo februári 2018.

2. Rozoslanie a zverejnenie správy o hodnotení (zámeru)

Navrhovateľ predložil zámer navrhovanej činnosti na posúdenie podľa § 22 ods. 1 zákona na MŽP SR dňa 06. 02. 2018, čím podľa § 18 ods. 2 správneho poriadku začalo konanie vo veci posudzovania predpokladaných vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie.

MŽP SR podľa § 18 ods. 3 správneho poriadku upovedomilo známych účastníkov konania o začatí konania a zároveň predložilo zámer na zaujatie stanoviska podľa § 23 ods. 1 zákona, listom č. 3242/2018-1.7/vt zo dňa 09. 02. 2018, nasledovným subjektom procesu posudzovania: *rezortnému orgánu* (Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva, odbor odpadového hospodárstva), *povoľujúcemu orgánu* (Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia), *dotknutej obci* (Mesto Košice), *dotknutému samosprávnemu kraju* (Úrad Košického samosprávneho kraja) a *dotknutým orgánom* (Okresný úrad Košice, odbor krízového riadenia; Okresný úrad Košice, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií; Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach; Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Košiciach; Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, Sekcia železničnej dopravy a dráh; Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Agentúra správy majetku, odbor výstavby a rutinnej štandardnej údržby, Detašované pracovisko VÝCHOD). MŽP SR zverejnilo podľa § 23 ods. 1 zákona oznámenie o predložení zámeru navrhovanej činnosti a zámer na svojom webovom sídle www.enviroportal.sk dňa 08. 02. 2018.

Dotknutá obec (mesto Košice) informovala verejnosť o doručenom zámere verejným oznamom na úradnej tabuli mesta Košice a zverejnením oznamu na webovom sídle mesta: www.kosice.sk, po dobu najmenej 21 dní od zverejnenia informácie o doručení, t. j. od 15. 02. 2018 do 09. 03. 2018.

MŽP SR podľa § 32 zákona určilo, že správu o hodnotení vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie nie je potrebné vypracovať. Na ďalší postup hodnotenia sa primerane použili ustanovenia § 33 až 39 zákona. V ďalších krokoch procesu posudzovania funkciu správy o hodnotení plnil zámer. O tejto skutočnosti informovalo MŽP SR listom č. 3242/2018-1.7/vt zo dňa 20. 03. 2018 všetky vyššie uvedené subjekty procesu posudzovania. Súčasne požiadalo dotknutú obec (mesto Košice), aby informovala o tejto skutočnosti verejnosť, a to do troch pracovných dní od doručenia oznámenia a zároveň verejnosti oznámila, kedy a kde je možné do zámeru nahliadnuť, robiť z neho výpisy, odpisy alebo na vlastné náklady zhotoviť kópie. Mesto Košice informovalo verejnosť o upustení od vypracovania správy o hodnotení navrhovanej činnosti a o možnosti nahliadnuť do zámeru v budove Magistrátu mesta Košice v kancelárii prvého kontaktu, pracovisku KPK 5 (referát životného prostredia a energetiky) v pracovných dňoch po dobu 30 dní od zverejnenia tejto informácie, a o možnosti doručiť svoje písomné stanovisko na MŽP SR, verejným oznamom na úradnej tabuli mesta Košice a na webovom sídle mesta Košice www.kosice.sk od 05. 04. 2018 do 05. 05. 2018.

MŽP SR zároveň požiadalo dotknutú obec, aby v spolupráci s navrhovateľom zabezpečila verejné prerokovanie navrhovanej činnosti. Súčasne bola dotknutá obec upozornená, že termín a miesto verejného prerokovania je dotknutá obec povinná oznámiť najneskôr 10 pracovných dní pred jeho konaním a prizvať naň okrem verejnosti aj zástupcov MŽP SR, rezortného orgánu a dotknutých orgánov.

3. Prerokovanie správy o hodnotení (zámeru) s verejnosťou

Verejné prerokovanie navrhovanej činnosti podľa § 34 zákona sa uskutočnilo dňa 23. 04. 2018 o 13.00 hod. v budove Magistrátu mesta Košice, Tr. SNP 48/A, na 3. poschodí v zasadačke D – 310. Termín a miesto verejného prerokovania oznámilo mesto Košice pozvánkou č. MK/A/18/08843-7 zo dňa 05. 04. 2018 a verejnosť informovalo o konaní verejného prerokovania (dátum, miesto konania, čas) vyvesením pozvánky na úradnej tabuli mesta Košice a oznamom zverejneným dňa 05. 04. 2018 na webovom sídle mesta Košice www.kosice.sk.

Podľa záznamu z verejného prerokovania navrhovanej činnosti sa na predmetnom prerokovaní zúčastnili dve zástupkyne dotknutej obce, traja zástupcovia navrhovateľa a dvaja zástupcovia verejnosti.

Verejné prerokovanie otvorila zástupkyňa oddelenia výstavby, investícií, stavebného úradu a životného prostredia Magistrátu mesta Košice, referátu životného prostredia a energetiky, ktorá privítala prítomných zástupcov navrhovateľa a ostatných prítomných a oboznámila ich s programom verejného prerokovania. Zámer navrhovanej činnosti prezentovala zástupkyňa navrhovateľa a spracovateľa zámeru – doc. RNDr. Katarína Kysel'ová, PhD. (KATRING s.r.o.).

Doc. RNDr. Katarína Kysel'ová, PhD. stručne predstavila spoločnosť navrhovateľa, jeho výrobný program, ako aj predmet, náplň a ciele zámeru predmetnej činnosti a najmä účel navrhovanej činnosti.

Účelom navrhovanej činnosti je zber, triedenie, zhodnocovanie a následné spracovanie stavebných odpadov (napr. najmä stavebnej suty, kameniva, betónov a bitúmenových zmesí).

V rámci navrhovanej činnosti sa plánuje ročne vyzbierať cca 700 000 t stavebných odpadov a z daného množstva cca 600 000 t zhodnotiť.

Produktmi zhodnocovania bude podrvený materiál (recyklát), ktorý je možné využiť na spevnenie ciest, drenážnu výplň, podkladový materiál pre zakladanie stavieb a pod., ako aj výrobky z betónového recyklátu (obrubníky, dlažby, debniace tvárnice a pod.).

Navrhovaná činnosť bude situovaná v areáli bývalého strojárskoho podniku VSS o rozlohe 45 ha, ktorý sa nachádza v južnej časti mesta Košice, v katastrálnom území Južné mesto, ktoré bezprostredne nadväzuje na katastrálne územie Barca. Podľa územného plánu mesta Košice je predmetné územie súčasťou plôch určených pre priemysel, sklady, stavebné výroby, čo je v súlade so zámerom navrhovateľa činnosti.

Navrhovateľ má s vlastníkmi pozemkov uzatvorenú zmluvu o prenájme pozemkov a ich využívaní na navrhovanú činnosť.

V rámci diskusie odznelo nasledovné:

_____ – vzniesol dotaz, aká je súčasná a plánovaná okamžitá kapacita vyzbieraných stavebných odpadov – vzhľadom na veľkosť parcely na uloženie odpadu,

odpoveď navrhovateľa – plánovaná okamžitá kapacita vyzbieraných stavebných odpadov je 220 tis. ton. V súčasnosti schválená okamžitá kapacita vyzbieraných stavebných odpadov je 80 tis. ton. Momentálne sa začína s recykláciou betónu (kat. č. odpadu 17 01 01), tehál (kat.

č. odpadu 17 01 02), zmiešaných odpadov zo stavieb a demolácií iné ako uvedené v 17 09 01, 17 08 02 a 17 09 03 (kat. č. odpadu 17 01 04) ako aj zeminy, čo súvisí s novonakúpenou strojovou technikou ako aj s vhodnými klimatickými podmienkami pre začatie spracovania navezeného odpadu.

sa ďalej dotazoval, ako sa navrhovateľ vysporiada so zvýšenou prašnosťou v dôsledku prevádzky navrhovanej činnosti.

odpoveď navrhovateľa – tento problém je už aj v súčasnosti riešený v maximálne dostupnej miere. Navrhovateľ využíva pri realizácii recyklácie stavebných odpadov spracovateľské linky so zabudovaným skrápaním, dodávateľským spôsobom zabezpečuje pravidelné čistenie prístupových ciest a v budúcnosti plánuje zakúpiť vlastné zametacie a skrápacie auto.

Iné otázky zo strany prítomných neodzneli.

Z priebehu verejného prerokovania bol vyhotovený záznam, ktorý bol spolu s prezenčnou listinou doručený na MŽP SR dňa 09. 05. 2018.

4. Stanoviská, pripomienky a odborné posudky predložené k správe o hodnotení (zámeru)

Na MŽP SR boli doručené nasledovné písomné stanoviská k navrhovanej činnosti:

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva, odbor odpadového hospodárstva (list č. 10045/2018 zo dňa 20. 02. 2018)

Z hľadiska pôsobnosti odboru odpadového hospodárstva predložilo nasledovné stanovisko:

➤ Mobilné zariadenie s reálnym výkonom 80-220 t/hod. podlieha povinnému hodnoteniu, keďže pri výpočte predpokladanej ročnej kapacity zhodnotených odpadov vychádzalo zo štítkového výkonu.

➤ V zmysle § 97 ods. 1 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sú na vykonávanie predmetnej činnosti potrebné súhlasy:

- na zhodnocovanie odpadov alebo zneškodňovanie odpadov mobilným zariadením; v tom prípade sa ustanovenia písmen a) až c) nepoužijú (§ 97 (1) písm. h);
- na vydanie prevádzkového poriadku mobilného zariadenia na zhodnocovanie alebo zneškodňovanie odpadov (§ 97 (1) písm. e).

➤ Navrhovateľa upozorňuje, že pri prevádzke zariadenia na zhodnocovanie odpadov je potrebné dodržiavať všetky platné právne predpisy odpadového hospodárstva, a to najmä zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášku Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch.

➤ Ďalej navrhovateľa upozorňuje na dodržiavanie ustanovení § 14 Povinnosti držiteľa odpadu a § 17 Povinnosti prevádzkovateľa zariadenia na zhodnocovanie odpadov písm. h) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, z ktorého mu vyplýva povinnosť najneskôr sedem dní vopred písomne ohlásiť orgánu štátnej správy v odpadovom hospodárstve, v ktorého územnom obvode bude zhodnocovať stavebné odpady, miesto (kde bude túto činnosť vykonávať), druh, kategóriu a predpokladané množstvo odpadu (ktorý bude zhodnocovaný) a predpokladaný čas výkonu činnosti.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia environmentálneho hodnotenia a odpadového hospodárstva, odbor odpadového hospodárstva na základe vyššie uvedených pripomienok odporúča ďalšie posudzovanie navrhovanej činnosti podľa zákona.

Mesto Košice (list č. MK/A/18/08843-3 zo dňa 28. 02. 2018)

V stanovisku uvádza, že predložený zámer navrhovanej činnosti je spracovaný v požadovanej štruktúre podľa prílohy č. 9 k zákonu, s dostatočným vyčlenením informácií a podkladov k charakteristike súčasného stavu životného prostredia ako aj o predpokladaných vplyvoch na životné prostredie.

Predmetná dokumentácia vyčleňuje všetky územia v rámci súvislej sústavy chránených území – tzv. NATURA 2000, národnej siete chránených území v užšom i širšom území košickej aglomerácie ako aj prvky siete Územného systému ekologickej stability mesta Košice (MÚSES Košice – mesto, SAŽP Košice, 2013). Konštatuje, že posudzovaná lokalita uvažovanej výstavby nie je v priamom ani nepriamom kontakte s vyššie uvedenými ekologicky významnými plochami.

Predložený zámer navrhovanej činnosti, vzhľadom na umiestnenie stavby v priemyselnej zóne, nebude vykazovať signifikantný negatívny dopad na jednotlivé zložky životného prostredia, neovplyvní biodiverzitu krajiny, jej štruktúru, využívanie a ochranu prírody v nej. Možné následky dopadu hluku z prevádzky nebudú predstavovať záťaž pre územie a obyvateľov, nakoľko je umiestnená mimo obytného územia a najbližšia obytná zóna je vzdialená cca 300 m.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že v zmysle vyhodnotenia vplyvov činnosti na jednotlivé zložky životného prostredia je navrhované riešenie environmentálne a technicky prijateľné za podmienok rešpektovania navrhovaných opatrení a Mesto Košice, ako dotknutá obec, nemá k posudzovanej činnosti pripomienky.

Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, sekcia železničnej dopravy a dráh, odbor dráhový stavebný úrad (list č. 11026/2018/SŽDD/14831 zo dňa 20. 02. 2018)

Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, ako orgán verejnej správy vo veciach dráh podľa § 101 zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach v znení neskorších predpisov a zároveň ako dotknutý orgán podľa § 102 ods. 1 písm. ab) uvedeného zákona v územnom a stavebnom konaní nemá námietky proti zámeru navrhovanej činnosti.

Úrad Košického samosprávneho kraja (list č. 2197/2018/ORRÚP ŽP/6535 zo dňa 23. 02. 2018)

Úrad Košického samosprávneho kraja vo svojom stanovisku uvádza, že je potrebné citlivo posúdiť možný vplyv prašnosti, hluku a vibrácií na obytnú zónu mestskej časti. Zároveň upozorňuje, že navrhovaná činnosť a jej umiestnenie musí byť v súlade s Územným plánom hospodársko-sídelnej aglomerácie Košice a jej zmenami a doplnkami, jej záväznou časťou a definovanými územno-plánovacími regulatívami.

V ďalšej časti stanoviska navrhuje určiť zariadeniu okamžitú kapacitu vyzbieraných stavebných odpadov, pri dosiahnutí ktorej bude musieť dôjsť k zhodnoteniu nazhromaždených odpadov a po zhodnotení daného objemu (okamžitej kapacity strediska) bezpodmienečne zabezpečiť expedovanie recyklátu mimo prevádzky recyklačného strediska.

Úrad Košického samosprávneho kraja neodporúča vytvorenie navrhovanej prevádzky, kým nie je zaistený odbyt vyrobeného recyklátu. Vhodnými opatreniami žiada tiež zabezpečiť likvidáciu a vypratanie, vrátenie užívacej plochy areálu recyklačného centra do pôvodného

stavu aj v prípade dočasnej nečinnosti prevádzky, nielen po definitívnom ukončení činnosti, a tým zamedziť vzniku skládky stavebného odpadu.

Pri dodržaní uvedených podmienok, minimálnom zásahu do životného prostredia a prehodnotení vplyvov navrhovanej činnosti na ovzdušie, povrchové vody, podzemné vody, pôdu, za dodržania všetkých limitov v súlade s platnou legislatívou v ochrane vôd, ochrane ovzdušia ako aj zosúladienie s legislatívou o nakladaní s odpadmi, bezpodmienečnej realizácie opatrení na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na životné prostredie súhlasí s predloženým variantom zámeru.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach (list č. 2018/01169 - 02/HŽPaZ zo dňa 23. 02. 2018)

V stanovisku uvádza, že zámer je možné z hľadiska požiadaviek ustanovených na ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia akceptovať s tým, že:

- Počas prevádzky je potrebné vykonať meranie hluku v životnom prostredí, v chránenom území najbližšieho rodinného domu, a v prípade prekročenia stanovených limitov realizovať protihlukové opatrenia. Meranie môžu vykonávať len osoby odborne spôsobilé na túto činnosť, ktoré sú držiteľom osvedčenia o akreditácii podľa § 16 ods. 4 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia (list č. OU-KE-OSZP3-2018/015833 zo dňa 05. 03. 2018)

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, štátna správa odpadového hospodárstva má k predloženému zámeru nasledovné pripomienky:

- V predmetnom zámere, na str. č. 14 sú uvedené druhy odpadov, ktoré navrhovateľ predpokladá zhodnocovať na prevádzke, zaradené podľa Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov (všetky sú kategórie ostatný). V tomto zozname sú uvedené aj druhy odpadov, ktoré nemajú charakter stavebných odpadov resp. odpadov vhodných na zhodnocovanie postupom popísaným v predložennom zámere (odpady s kat. č. 10 01 01, 10 01 02, 10 01 03, 10 01 05, 19 03 05, 19 12 09). Žiada ich preto vyňať z daného zoznamu resp. odôvodniť, prečo sa v zozname nachádzajú.
- Výsledný produkt z procesu zhodnocovania činnosťou R5 musí byť certifikovaným výrobkom.

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, štátna správa odpadového hospodárstva, nemá námietky k predloženému zámeru za predpokladu, že technické zabezpečenie prevádzky, ako aj nakladanie s odpadmi bude v súlade s ustanoveniami zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vykonávacích vyhlášok platných na úseku odpadového hospodárstva.

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia (list č. OU-KE-OSZP3-2018/014746 zo dňa 05. 03. 2018)

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny vo svojom stanovisku k predloženému zámeru uvádza:

Do záujmového územia nezasahujú žiadne chránené územia, resp. ich ochranné pásma. Na lokalite výstavby sa nevyskytujú žiadne vyhlásené ani navrhované veľkoplošné

a maloplošné chránené územia ani územia európskej sústavy chránených území NATURA 2000. Vymedzený krajinný priestor nepredstavuje územie osobitne chránené a ani priestor, na ktorý by sa vzťahoval osobitný režim ochrany prírody podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Ide o územie v ktorom platí I. stupeň ochrany. Predmetná lokalita nie je ani súčasťou žiadneho prvku ÚSES mesta Košice.

Štátna správa ochrany prírody a krajiny nemá k predloženému zámeru navrhovanej činnosti námietky.

Okresný úrad Košice, odbor krízového riadenia (list č. OU-KE-OKR1-2018/000054/59 zo dňa 16. 02. 2018)

Okresný úrad Košice, odbor krízového riadenia po preštudovaní predloženému zámeru dospel k záveru, že z predloženej dokumentácie nie je možné posúdiť riešenie stavby z hľadiska potrieb civilnej ochrany a preto sa k nemu nevyjadruje.

Okresný úrad Košice, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií (list č. OU-KE-OCDPK-2018/014263 zo dňa 07. 03. 2018)

Okresný úrad Košice, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií nemá námietky k predmetnému zámeru navrhovanej činnosti a z hľadiska dotknutých záujmov v pôsobnosti ich úradu nemusí byť posudzovaný podľa zákona.

Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Košiciach (list č. ORHZ-KE3-508-001/2018 zo dňa 22. 02. 2018)

Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Košiciach, ako dotknutý orgán podľa ustanovení § 3 písm. p) zákona, po preštudovaní zámeru navrhovanej činnosti z hľadiska ochrany pred požiarmi nepredpokladá vznik negatívnych vplyvov na životné prostredie.

5. Vypracovanie odborného posudku v zmysle § 36 zákona

Odborný posudok k navrhovanej činnosti podľa § 36 zákona vypracoval na základe určenia MŽP SR, list č. 3242/2018-1.7/vt, zo dňa 09. 05. 2018, Dr.h.c. Prof. Ing. Jozef Mihok, PhD., zapísaný v zozname odborne spôsobilých osôb na posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie pod číslom 555/2011/OEP (ďalej len „spracovateľ posudku“).

Odborný posudok bol vypracovaný v súlade s § 36 zákona a obsahuje všetky zákonom stanovené náležitosti. Spracovateľ posudku vypracoval posudok na základe predloženého zámeru, doručených písomných stanovísk, záznamu z verejného prerokovania a vlastných poznatkov.

Spracovateľ posudku konštatoval, že predložený zámer, ktorý plnil funkciu správy o hodnotení, po formálnej stránke spĺňa požiadavky prílohy č. 11 k zákonu. Po obsahovej stránke poskytuje postačujúci zdroj informácií na posúdenie navrhovanej činnosti. Dokumentácia zrozumiteľne a primerane popisuje navrhovanú činnosť, stav životného prostredia v lokalite umiestnenia a predpokladané vplyvy na životné prostredie a ich vzájomné pôsobenie s uvedením opatrení na ich zmiernenie.

Spracovateľ posudku tiež konštatoval, že počas procesu posudzovania nevyplynuli zo stanovísk dotknutých orgánov a verejného prerokovania žiadne zásadnejšie problémové okruhy. Výsledky procesu posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie podľa zákona preukázali v dostatočnej miere, že realizácia navrhovanej činnosti je v súlade

s platnými všeobecne záväznými predpismi, normami a kritériami trvalej udržateľnosti a humánno-environmentálnej únosnosti.

Na základe komplexného posúdenia vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie a obyvateľstvo dotknutého územia spracovateľ posudku konštatoval, že navrhované využitie krajinného priestoru je v súlade s krajinnookologickými limitmi a podmienkami legislatívy v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia a ochrany zdravia obyvateľstva.

Vplyvy na životné prostredie po realizácii navrhovanej činnosti budú minimálne a ich rozsah a intenzita sú charakteru, ktorý je pre dotknuté územie akceptovateľný. Možné negatívne vplyvy navrhovanej činnosti, ktoré boli zistené v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie sú eliminovateľné, resp. je ich možné ďalej obmedziť vykonaním opatrení na ich vylúčenie alebo zníženie.

Na základe vyhodnotenia predloženej dokumentácie, stanovísk subjektov posudzovania a výsledkov verejného prerokovania, ako i ďalších aspektov súvisiacich s navrhovanou činnosťou, v odbornom posudku jeho spracovateľ navrhol súhlasiť s realizáciou navrhovanej činnosti, za predpokladu plnenia podmienok a opatrení na vylúčenie alebo zníženie nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti.

Odporúčania a závery z odborného posudku boli použité ako podklad pri spracovaní kapitoly VI. a VII. tohto záverečného stanoviska.

Odborný posudok bol doručený na MŽP SR dňa 22. 05. 2018.

IV. KOMPLEXNÉ ZHODNOTENIE VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

Celkové vplyvy navrhovanej činnosti na životné prostredie boli vyhodnotené na základe výsledkov procesu posudzovania vplyvov nasledovne:

Vplyvy na obyvateľstvo a hodnotenie zdravotných rizík

Vzhľadom na to, že navrhovaná činnosť bude realizovaná mimo obytnej zóny v dostatočnej vzdialenosti (cca 900 m), priamy vplyv na obyvateľov dotknutých sídiel počas výstavby navrhovanej činnosti ani počas jej prevádzky nie je pravdepodobný.

Najvýznamnejším vplyvom pri výstavbe a prevádzke navrhovanej činnosti bude zvýšený dopravný ruch obslužných vozidiel, ktorý je spojený s tvorbou hluku a emisií.

Počas výstavby navrhovanej činnosti sa predpokladajú zvýšené emisie z výfukových plynov stavebnej techniky, zvýšená hlučnosť súvisiaca s prevádzkou stavebných mechanizmov, zvýšená sekundárna prašnosť, zvýšená intenzita dopravy v území, riziko úrazov a riziko požiaru. Vplyvy počas výstavby budú ale dočasné a čiastočne eliminovateľné technickými opatreniami.

Počas prevádzky by navrhovaná činnosť pri dodržaní predpísaných limitov nemala byť zdrojom nadlimitných emisií hluku, kontaminácie pôdy, vody, ovzdušia a preto nebude pre obyvateľov predstavovať zdroj zdravotných rizík.

Na tvorbe hluku sa budú podieľať stacionárne zdroje hluku zo zhodnocovania stavebných odpadov, ale predovšetkým mobilné zdroje hluku – dovoz stavebných odpadov, odvoz recyklátov, výrobkov z recyklovaného betónu, odpadov, ktoré sa po vytriedení v danom zariadení nebudú zhodnocovať (cca 15 % dovezených odpadov), ako aj doprava zamestnancov.

Dlhodobý vplyv bude predovšetkým daný zanedbateľným zvýšením imisií oproti súčasnemu stavu, ale je pravdepodobné, že nedôjde k presiahnutiu koncentrácie imisných limitných hodnôt (ani vzhľadom na kumuláciu so súčasným stavom).

Pri dodržaní zásad bezpečného a hospodárneho nakladania s odpadmi v zmysle platnej legislatívy a pri dodržaní bezpečnostných a hygienických limitov nie je predpoklad negatívnych vplyvov na obyvateľstvo a jeho zdravie.

Zdravotné riziká počas výstavby predstavujú najmä úrazy, zvýšená hlučnosť a znečistenie ovzdušia sekundárnou prašnosťou a exhalátmi z dopravy. Vhodnými technologickými a technickými postupmi sa uvedené vplyvy dokážu minimalizovať.

Po uvedení navrhovanej činnosti do prevádzky budú realizované preventívne opatrenia s cieľom eliminácie a zníženia zdravotného rizika pre zamestnancov, vznikajúce v súvislosti s pracovnou činnosťou.

Vplyvy na ovzdušie

Počas výstavby navrhovanej činnosti budú stavebné a montážne mechanizmy a súvisiaca nákladná doprava zdrojom prašnosti a emisií. Tento vplyv výraznejšie nezhorší kvalitu ovzdušia, bude krátkodobý, nepravidelný a je možné ho vhodnými technickými opatreniami zmierniť.

Prevádzkou navrhovanej činnosti dôjde k miernemu navýšeniu emisií zo zvýšenia intenzity dopravy a samotného procesu zhodnocovania stavebných odpadov, navrhovaná činnosť však bude spĺňať požiadavky a podmienky, ktoré sú ustanovené platnými právnymi predpismi na ochranu ovzdušia.

Vplyvy na klimatické pomery

Realizácia navrhovanej činnosti nebude mať vplyv na zmeny smeru alebo prúdenia vzduchu, evaporácie, ani iné zmeny, ktoré by mohli mať významný vplyv na klimatické pomery.

Vplyvy na vodné pomery

Územím plánovanej výstavby navrhovanej činnosti nepreteká žiadny povrchový tok. Realizáciou navrhovanej činnosti sa nepredpokladá žiadny negatívny vplyv na množstvo a kvalitu povrchovej vody. Navrhovanou činnosťou sa nenaruší prirodzený kolobeh vody a realizáciou navrhovanej činnosti nevzniknú žiadne významnejšie vplyvy na odtokové pomery záujmovej lokality.

Hodnotené územie navrhovanej činnosti nezasahuje do žiadnej vodohospodárskej chránenej oblasti ani do vyhlásených pásiem hygienickej ochrany vôd. Navrhovaná činnosť neovplyvní pramene, pramenné oblasti, ochranné pásma, termálne a minerálne pramene a vodohospodársky chránené územia a nebude mať negatívny vplyv na kvalitatívne a kvantitatívne parametre povrchových a podzemných vôd.

Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery

Vzhľadom na geologické a geomorfologické pomery v danej lokalite a predpokladaný spôsob zakladania stavieb sa nepredpokladá významný negatívny vplyv navrhovanej činnosti na horninové prostredie. Negatívne vplyvy na horninové prostredie môžu nastať napr. pri neodbornej manipulácii v rámci stavebných prác (výkopové práce) v čase havárií stavebných mechanizmov (únik ropných látok resp. pohonných hmôt do horninového prostredia). Tieto vplyvy sa môžu prejaviť len vo vrchnej časti úrovne zakladania v súvislosti s výkopovými prácami, kde dôjde minimálnemu narušeniu vrchných vrstiev horninového prostredia. Stavba

je navrhnutá tak, aby v maximálnej možnej miere eliminovala možnosť kontaminácie horninového prostredia. Prijaté stavebné, konštrukčné a prevádzkové opatrenia minimalizujú možnosť kontaminácie horninového prostredia v etape výstavby, ale aj prevádzky. V dôsledku toho realizácia navrhovanej činnosti nebude spojená s významnými vplyvmi na horninové prostredie.

Vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti počas bežnej prevádzky pri dodržiavaní všetkých technických a bezpečnostných opatrení sa negatívne ovplyvnenie horninového prostredia neočakáva.

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na ložiská nerastných surovín, geomorfologické pomery a geodynamické javy.

Vplyvy na pôdu

V súvislosti s výstavbou navrhovanej činnosti môže pohyb stavebných mechanizmov po pôde, najmä v čase nepriaznivého počasia spôsobiť vznik nežiaducich vlastností pôdy (zhrutnenie povrchových vrstiev, tvorba koľají a pod.) a iniciáciu erózných procesov. Počas výstavby môže dôjsť ku kontaminácii pôdy len pri náhodných havarijných situáciách (únik ropných látok, olejov zo stavebných mechanizmov, pretrhnutie potrubí atď.).

Počas prevádzky navrhovanej činnosti by pri dodržiavaní prevádzkových a havarijných predpisov nemalo dôjsť ku kontaminácii pôdy. Kontaminácia poľnohospodárskej pôdy v dôsledku imisného spádu sa vzhľadom k charakteru prevádzky a produkovaným emisiám nepredpokladá.

Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy

Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv na miestnu faunu a flóru, nakoľko bude umiestnená v priestore existujúceho uzatvoreného výrobného areálu.

Výstavbou navrhovanej činnosti nedôjde k zmenám štruktúry vegetačného krytu, k zmenšeniu biotopov, alebo k zničeniu stanovišť druhov rastlín a živočíchov.

V dotknutom území sa nevyskytujú chránené, vzácne a ohrozené druhy rastlín, drevín a živočíchov ani ich biotopy. Územím neprechádzajú migračné koridory živočíchov a územie neslúži ani ako odpočinkové miesto pre vtáky.

Navrhovaná činnosť nebude negatívne ovplyvňovať biodiverzitu predmetného územia.

Emitované znečisťujúce látky do ovzdušia sú v množstvách nepredstavujúcich vo zvýšenej miere riziko pre stav fauny a flóry širšej záujmovej lokality.

Vplyvy na krajinu – štruktúru, ekologickú stabilitu, krajinný obraz

Výstavba navrhovanej činnosti nebude mať vplyv na krajinnú štruktúru. Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na estetiku a krajinný obraz, nakoľko bude realizovaná areáli bývalého strojárského podniku, scenériu ktorého tvoria výrobné objekty, haly a rôzne zastavané, ako aj nezastavané plochy. Žiadne vplyvy na urbánny komplex a využívanie územia nie sú známe.

Navrhovaná činnosť nebude mať vplyv na celkovú ekologickú stabilitu dotknutého územia. Lokalizácia areálu navrhovanej činnosti priamo nezasahuje do žiadneho z prvkov územného systému ekologickej stability a prevádzkovanie navrhovanej činnosti nenaruší funkčnosť žiadneho prvku územného systému ekologickej stability ani iných biologicky hodnotných území.

Vzhľadom na nízku ekologickú stabilitu širšieho okolia záujmovej lokality bude potrebné zabezpečiť realizáciu ekostabilizačných opatrení v území formou výsadby izolačnej a vnútroareálovej zelene pôvodných drevín stromov a krov.

Vplyvy na chránené územia

Umiestnenie navrhovanej činnosti je situované v území, na ktoré sa vzťahuje prvý – všeobecný stupeň ochrany zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. V bezprostrednej blízkosti lokality sa nenachádza žiadne maloplošné ani veľkoplošné chránené územie, chránené územia podľa medzinárodných dohôd, chránené dreviny, vodohospodársky chránené územia ani ochranné pásma vodárenských zdrojov.

Navrhovaná činnosť nebude negatívne ovplyvňovať chránené územia prírody a krajiny ani chránené vodohospodárske územia.

Iné vplyvy

Priamo v dotknutej lokalite sa nenachádzajú žiadne pamiatky kultúrnej alebo historickej hodnoty. Realizácia navrhovanej činnosti nebude mať žiaden vplyv na kultúrne a historické pamiatky dotknutého územia a jeho širšieho okolia. Navrhovaná činnosť svojím charakterom vylučuje vplyv na kultúrne hodnoty nehmotnej povahy – na miestne zvyklosti a tradície.

V dotknutom území sa nenachádzajú žiadne známe archeologické náleziská, ktoré by mohla realizácia navrhovanej činnosti ovplyvniť. V dotknutom území sa nenachádzajú ani žiadne známe paleontologické náleziská a významné geologické lokality, ktorých by sa realizácia navrhovanej činnosti mohla dotknúť.

Predpokladané vplyvy presahujúce štátne hranice

Vplyvy presahujúce štátne hranice sa vzhľadom na charakter, rozsah a umiestnenie navrhovanej činnosti nepredpokladajú.

V. CELKOVÉ HODNOTENIE VPLYVOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU ALEBO SÚVISLÚ EURÓPSKU SÚSTAVU CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ

Navrhovaná činnosť bude situovaná mimo území európskeho významu a mimo chránené vtáčie územia. Navrhovaná činnosť nebude mať negatívny vplyv buď samostatne, alebo v kombinácii s inou činnosťou na územia patriace do súvislej európskej sústavy chránených území (NATURA 2000) a na ich priaznivý stav z hľadiska ich ochrany.

Najbližšie územia patriace do súvislej európskej sústavy chránených území SKCHVU036 Volovské vrchy SKCHVU009 Košická Kotlina, SKUEV0935 Haništiansky les, SKUEV0328 Stredné Pohornádie sú dostatočne vzdialené od riešenej lokality (min. 5 km) a navrhovanou činnosťou nebudú ovplyvnené.

VI. ROZHODNUTIE VO VECI

1. Záverečné stanovisko

MŽP SR na základe komplexného posúdenia navrhovanej činnosti podľa zákona, pri ktorom bol zohľadnený stav využitia územia a únosnosť prírodného prostredia, význam očakávaných vplyvov navrhovanej činnosti na jednotlivé zložky životného prostredia, chránené územia a zdravie obyvateľstva z hľadiska ich pravdepodobnosti, rozsahu a trvania,

po vyhodnotení predložených stanovísk a pripomienok, výsledku verejného prerokovania a záverov odborného posudku a za súčasného stavu poznania

s ú h l a s í

s realizáciou navrhovanej činnosti **„Centrum zhodnocovania stavebných odpadov Košice-Juh“** za predpokladu dodržania príslušných platných právnych predpisov a splnenia podmienok a realizácie opatrení uvedených v kapitole VI.3. tohto záverečného stanoviska.

Platnosť záverečného stanoviska je sedem rokov odo dňa nadobudnutia jeho právoplatnosti. Záverečné stanovisko nestráca platnosť, ak sa počas jeho platnosti začne konanie o umiestnení alebo povolení činnosti podľa osobitných predpisov.

2. Odsúhlasený variant

Na základe záverov komplexného posúdenia navrhovanej činnosti podľa zákona príslušný orgán **súhlasí s realizáciou navrhovanej činnosti podľa realizačného variantu uvedeného v zámere** a popísaného v bode II.6. tohto záverečného stanoviska, tzn. výstavbou a prevádzkovaním centra zhodnocovania stavebných odpadov, ktoré bude zamerané na zber, triedenie, zhodnocovanie a následné spracovanie stavebných odpadov, v k. ú. Južné mesto, s kapacitou vyzbieraných stavebných odpadov max. 700 000 t ročne, z ktorých bude ročne zhodnotených cca 600 000 t.

3. Opatrenia a podmienky na prípravu, realizáciu a prípadne na ukončenie navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, ak je spojené s likvidáciou, sanáciou alebo rekultiváciou vrátane opatrení na vylúčenie alebo zníženie významne nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny

Na základe charakteru navrhovanej činnosti, celkových výsledkov procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, na základe zámeru a odborného posudku, s prihliadnutím na stanoviská zainteresovaných subjektov, sa pre etapu prípravy, realizácie a prevádzky navrhovanej činnosti určujú nasledovné opatrenia a podmienky:

1. Počas prevádzky navrhovanej činnosti zabezpečiť meranie hluku v chránenom území najbližšieho rodinného domu, a preukázať dodržiavanie stanovených limitov pre hluk v životnom prostredí zo stacionárnych zdrojov hluku súvisiacich s prevádzkou podľa vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení neskorších predpisov; v prípade potreby realizovať protihlukové opatrenia.
2. Zabezpečiť výsadbu izolačnej a vnútroareálovej zelene pôvodných drevín stromov a krov.
3. Zabezpečiť opatrenia podľa § 39 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších právnych predpisov; podľa potreby vybaviť prevádzku dostatočným množstvom prostriedkov na odstránenie prípadného úniku znečisťujúcich látok (vapex, perlit, lopaty, vrecia...) a vypracovať Plán preventívnych opatrení na zamedzenie vzniku neovládateľného úniku nebezpečných látok do životného prostredia a na postup v prípade ich úniku (havarijný plán) v súlade s ustanoveniami vyhlášky

Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 100/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zaobchádzaní s nebezpečnými látkami, o náležitostiach havarijného plánu a o postupe pri riešení mimoriadneho zhoršenia vôd.

4. Zabezpečiť elimináciu prašnosti udržiavaním potrebnej vlhkosti povrchu uskladnených prašných materiálov (napr. polievaním), príp. aj prekrytím prašných materiálov počas prepravy, ak nie je prašnosť obmedzená dostatočnou vlhkosťou prepravovaného materiálu.
5. Pri realizácii recyklácie stavebných odpadov využívať spracovateľské linky so zabudovaným skrúpaním.

4. Požadovaný rozsah poprojektovej analýzy

Podľa ustanovení § 39 ods. 1 zákona je ten, kto realizuje navrhovanú činnosť povinný zabezpečiť aj súlad realizovania činnosti s týmto zákonom, s rozhodnutiami vydanými podľa tohto zákona a ich podmienkami, a to počas celej prípravy, realizácie a ukončenia činnosti.

Podľa ustanovení § 39 ods. 2 zákona je ten, kto realizuje navrhovanú činnosť posudzovanú podľa tohto zákona, povinný zabezpečiť vykonávanie poprojektovej analýzy, ktorá pozostáva najmä zo:

- systematického sledovania a merania vplyvov navrhovanej činnosti;
- kontroly plnenia a vyhodnocovania účinnosti požiadaviek uvedených v záverečnom stanovisku a v povolení činnosti;
- zabezpečenia odborného porovnania predpokladaných vplyvov uvedených v zámere so skutočným stavom.

Rozsah a lehotu sledovania a vyhodnocovania vplyvov určí povoľujúci orgán, v súlade s týmto záverečným stanoviskom vydaným podľa § 37 zákona.

Na základe operatívneho vyhodnocovania výsledkov monitorovania je podľa § 39 ods. 4 zákona ten, kto realizuje navrhovanú činnosť povinný v prípade, ak sa zistí, že skutočné vplyvy navrhovanej činnosti posudzovanej podľa zákona sú nepriaznivejšie, než uvádza zámer, ktorý nahrádza správu o hodnotení, zabezpečiť opatrenia na zosúladenie skutočného vplyvu s vplyvom uvedeným v zámere, v súlade s požiadavkami uvedenými v záverečnom stanovisku a v povolení navrhovanej činnosti.

5. Rozhodnutie o akceptovaní alebo neakceptovaní predložených písomných stanovísk k správe o hodnotení doručených podľa § 35 vrátane odôvodnených písomných pripomienok, ktoré boli doručené verejnosťou

K navrhovanej činnosti bolo doručených 10 písomných stanovísk od zainteresovaných orgánov štátnej správy a samosprávy. Ani v jednom stanovisku nebol uvedený nesúhlas s navrhovanou činnosťou. Väčšina doručených stanovísk bola bez pripomienok, niektoré stanoviská upozorňovali na dodržiavanie platnej legislatívy, príp. obsahovali podmienky a opatrenia na prevádzku navrhovanej činnosti.

K stanoviskám a k jednotlivým pripomienkam doručeným k zámeru navrhovanej činnosti poskytla zástupkyňa navrhovateľa svoje vyjadrenie na prerokovaní MŽP SR s navrhovateľom, ktoré sa konalo dňa 15. 03. 2018 na MŽP SR v Bratislave. Vysvetlenie pripomienok bolo uvedené aj v zázname z prerokovania rozsahu hodnotenia, ktorý bol spolu s upustením od správy o hodnotení zaslaný všetkým subjektom procesu posudzovania.

Všetky relevantné pripomienky, podmienky a požiadavky zo stanovísk boli akceptované a vyhodnotené v kapitole VII.2 tohto záverečného stanoviska, opodstatnené podmienky boli zapracované aj do kapitoly VI.3. tohto záverečného stanoviska. Akceptovaná nebola požiadavka Úradu Košického samosprávneho kraja, ktorý žiadal zabezpečiť likvidáciu a vypratanie, vrátenie užívacej plochy areálu recyklačného centra do pôvodného stavu aj v prípade dočasnej nečinnosti prevádzky, nielen po definitívnom ukončení činnosti.

VII. ODÔVODNENIE ZÁVEREČNÉHO STANOVISKA

1. Odôvodnenie rozhodnutia vo veci

Záverečné stanovisko pre navrhovanú činnosť bolo vypracované podľa § 37 ods. 1 až 5 zákona na základe zámeru, ktorý plnil funkciu správy o hodnotení, stanovísk doručených k zámeru, záznamu z verejného prerokovania a odborného posudku vypracovaného podľa § 36 zákona. O podkladoch a o možnosti sa k podkladom rozhodnutia pred jeho vydaním vyjadriť a navrhnúť jeho doplnenie boli informovaní aj účastníci konania listom č. 3242/2018-1.7/vt zo dňa 29. 05. 2018.

Pri hodnotení podkladov a vypracúvaní záverečného stanoviska MŽP SR postupovalo podľa ustanovení zákona. MŽP SR dôsledne analyzovalo každú pripomienku a stanoviská od zainteresovaných subjektov. V rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona bolo k zámeru doručených 10 písomných stanovísk, z ktorých ani jedno nebolo nesúhlasné. Na verejnom prerokovaní zámeru neboli vznesené žiadne námietky proti realizácii navrhovanej činnosti.

Navrhovaná činnosť je v súlade s platným územným plánom mesta Košice. Areál bývalého podniku VSS slúži pre podnikateľskú činnosť a do areálu je vyhovujúce dopravné napojenie po existujúcich komunikáciách; priamo v areáli strediska sa nachádza aj železničná vlečka, ktorá poskytuje eventuálne aj možnosť železničnej nákladnej dopravy materiálov.

Predložený zámer, doručené písomné stanoviská, verejné prerokovanie ani odborný posudok, neidentifikovali vplyvy, ktoré by realizáciou navrhovanej činnosti znamenali významné riziko poškodenia alebo ohrozenia životného prostredia. Realizácia navrhovanej činnosti prispeje k šetreniu primárnych zdrojov surovín opätovným využitím stavebných materiálov po ich úprave

Negatívne vplyvy navrhovanej činnosti identifikované v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie, pri dodržaní navrhovaných opatrení nedosahujú parametre, ktoré by spôsobovali významné zmeny kvality životného prostredia posudzovaného územia a jeho širšieho okolia a taktiež nevytvárajú predpoklady pre negatívne ovplyvnenie zdravotného stavu obyvateľov širšieho okolia posudzovaného územia.

Z výsledkov posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie vyplýva, že realizačný variant po zohľadnení podmienok a opatrení uvedených v kapitole VI.3. tohto záverečného stanoviska je prijateľný z hľadiska celkových (negatívnych i pozitívnych) vplyvov na životné prostredie.

Na základe uvedeného MŽP SR súhlasí s realizáciou navrhovanej činnosti v navrhovanom realizačnom variante s podmienkou realizácie podmienok uvedených v kapitole VI.3. tohto záverečného stanoviska.

V rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona boli zhodnotené tie vplyvy na životné prostredie, ktoré bolo možné v tomto štádiu poznania predpokladať.

2. Odôvodnenie akceptovania alebo neakceptovania predložených písomných stanovísk k správe o hodnotení doručených podľa § 35 zákona vrátane odôvodnených písomných pripomienok, ktoré boli doručené dotknutou verejnosťou

Celkovo bolo k navrhovanej činnosti doručených na MŽP SR 10 písomných stanovísk od zainteresovaných orgánov štátnej správy a samosprávy. Väčšina doručených stanovísk bola bez pripomienok. Niektoré stanoviská obsahovali upozornenia na dodržiavanie platnej legislatívy, príp. podmienky a opatrenia na prevádzku navrhovanej činnosti.

Z doručených stanovísk Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia, štátna správa odpadového hospodárstva, žiadal odôvodniť, prečo sú v zozname odpadov, ktoré navrhovateľ predpokladá v prevádzke na zhodnocovanie stavebných odpadov zhodnocovať, uvedené aj druhy odpadov, ktoré nemajú charakter stavebných odpadov (odpady s kat. č. 10 01 01, 10 01 02, 10 01 03, 10 01 05, 19 03 05, 19 12 09).

Odpady kat. č. 10 01 01, 10 01 02, 10 01 03, sa budú miešať vo vhodnom pomere so zeminou s cieľom jej prevzdušnenia a obohatenia, aby vznikla zemina vhodná pre pestovanie okrasných drevín, krov a kvetov. Táto zemina však nie je vhodná pre pestovanie poľnohospodárskych plodín a zeleniny. Odpad s kat. č. 10 01 05 je na báze vápnika a bude sa premiešavať so zeminou s cieľom zníženia jej kyslosti. Odpad kat. č. 19 03 05 bude drvený spolu s betónom a bude tak súčasťou recyklátu používaného ako zásypový materiál a odpad kat. č. 19 12 09 bude po vytriedení používaný ako zásypový materiál.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach akceptoval zámer navrhovanej činnosti s tým, že počas prevádzky je potrebné vykonať (odborne spôsobilou osobou pre túto činnosť) meranie hluku v životnom prostredí, v chránenom území najbližšieho rodinného domu, a v prípade prekročenia stanovených limitov realizovať protihlukové opatrenia. *Táto požiadavka je premietnutá do kapitoly VI.3. tohto záverečného stanoviska.*

Mesto Košice v stanovisku uviedlo, že predložený zámer, vzhľadom na umiestnenie stavby v priemyselnej zóne, nebude vykazovať signifikantný negatívny dopad na jednotlivé zložky životného prostredia, neovplyvní biodiverzitu krajiny, jej štruktúru, využívanie a ochranu prírody v nej. Možné následky dopadu hluku z prevádzky nebudú predstavovať záťaž pre územie a obyvateľov, nakoľko je umiestnená mimo obytného územia a najbližšia obytná zóna je vzdialená cca 300 m. *Najbližšia obytná zóna je vzdialená až cca 900 m od areálu umiestnenia navrhovanej činnosti.*

Úrad Košického samosprávneho kraja vo svojom stanovisku uviedol, že je potrebné citlivo posúdiť možný vplyv prašnosti, hluku a vibrácií na obytnú zónu mestskej časti. Zároveň upozornil, že navrhovaná činnosť a jej umiestnenie musí byť v súlade s Územným plánom hospodársko-sídelnej aglomerácie Košice a jej zmenami a doplnkami, jej záväznou časťou a definovanými územno-plánovacími regulatívami.

Navrhovaná činnosť je v danej lokalite umiestnená v súlade s platným územným plánom mesta Košice v znení zmien a doplnkov, v ktorom je záujmová lokalita umiestnená v oblasti vymedzenej ako plochy zariadení výroby, skladov a stavebnej výroby.

Nakoľko významná časť spracovania stavebných odpadov sa bude vykonávať vo voľnom priestore, môžu mechanické zariadenia ako drviče predstavovať zdroj hluku v území. V zmysle platných noriem je potrebná ochranná vzdialenosť 300 m od obytnej zóny. Najbližšia obytná zóna je však v danom prípade vzdialená až cca 900 m, teda odstupová vzdialenosť od obytnej zóny je postačujúca z hľadiska ochrany pred hlukom a vibráciami z prevádzky navrhovanej činnosti.

S cieľom obmedzenia prašnosti z prevádzky navrhovanej činnosti sú do kapitoly VI.3. premietnuté podmienky na realizáciu opatrení na elimináciu prašnosti využitím spracovateľských liniek so zabudovaným skrúpaním, resp. zabezpečením potrebnej vlhkosti povrchu uskladnených prašných materiálov príp. aj prekrytím prašných materiálov počas ich prepravy. Navrhovateľ tiež bude dodávateľským spôsobom zabezpečovať pravidelné čistenie prístupových ciest a v budúcnosti plánuje zakúpiť vlastné zametacie a skrúpacie auto.

V ďalšej časti stanoviska úrad navrhuje určiť zariadeniu okamžitú kapacitu vyzbieraných stavebných odpadov, pri dosiahnutí ktorej bude musieť dôjsť k zhodnoteniu nazhromaždených odpadov a po zhodnotení daného objemu (okamžitej kapacity strediska) bezpodmienečne zabezpečiť expedovanie recyklátu mimo prevádzky recyklačného strediska.

Plánovaná okamžitá kapacita vyzbieraných stavebných odpadov bude 220 tis. ton. Je to maximálna kapacita, pri ktorej musí dôjsť k zhodnoteniu nazhromaždených odpadov a následnej expedícii recyklátu mimo prevádzky recyklačného strediska. Pri fungovaní strojovej techniky ako aj vhodných klimatických podmienkach je predpoklad zhodnocovania vyzbieraných stavebných odpadov a následná expedícia recyklátu ešte pred dosiahnutím plánovanej okamžitej kapacity. Priebežné zhodnocovanie vyzbieraných stavebných odpadov a následná expedícia recyklátu je dôležitá pre navrhovateľa aj z ekonomického hľadiska.

Úrad vo svojom stanovisku zároveň uvádza, že neodporúča vytvorenie navrhovanej prevádzky, kým nie je zaistený odbyt vyrobeného recyklátu. Vhodnými opatreniami žiada tiež zabezpečiť likvidáciu a vypratanie, vrátenie užívacej plochy areálu recyklačného centra do pôvodného stavu aj v prípade dočasnej nečinnosti prevádzky, nielen po definitívnom ukončení činnosti, a tým zamedziť vzniku skládky stavebného odpadu.

Spoločnosť nemá v súčasnosti zazmluvneného stabilného odberateľa vyrobeného recyklátu, nakoľko dopyt od jednotlivých spoločností po recykláte sa priebežne mení na základe ich potrieb, avšak podľa prieskumu navrhovateľa bol zistený nedostatok vyrobeného recyklátu na trhu a zároveň bol zaznamenaný po ňom veľký dopyt.

Požiadavka na zabezpečenie likvidácie a vypratania, vrátenie užívacej plochy areálu recyklačného centra do pôvodného stavu aj v prípade dočasnej nečinnosti prevádzky je irelevantná, nakoľko časový úsek takejto dočasnej nečinnosti nebol špecifikovaný a pre kratšiu dobu je takáto požiadavka neefektívna. Daná požiadavka by bola akceptovateľná pri dlhšom časovom úseku napr. 1 rok.

VIII. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV

1. Spracovatelia záverečného stanoviska

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie
Mgr. Veronika Tencerová

2. Potvrdenie správnosti údajov

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie
Ing. Roman Skorka
riaditeľ odboru

3. Miesto a dátum vydania záverečného stanoviska

Bratislava, 17. 07. 2018

IX. INFORMÁCIA PRE POVOĽUJÚCI ORGÁN O DOTKNUTEJ VEREJNOSTI

Dotknutá verejnosť je podľa § 3 písm. s) zákona verejnosť, ktorá je dotknutá alebo pravdepodobne dotknutá konaním týkajúcim sa životného prostredia, alebo má záujem na takomto konaní; platí, že mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia a spĺňajúca požiadavky ustanovené v zákone má záujem na takom konaní.

Dotknutá verejnosť má podľa § 24 ods. 2 zákona postavenie účastníka v konaniach uvedených v tretej časti zákona a následne postavenie účastníka v povoľovacom konaní k navrhovanej činnosti, ak uplatní postup podľa § 24 ods. 3 alebo ods. 4 zákona, t. j. prejaví záujem na navrhovanej činnosti a na konaní o jej povolení podaním odôvodneného písomného stanoviska k zámeru podľa § 23 ods. 4, odôvodnených pripomienok k rozsahu hodnotenia navrhovanej činnosti podľa § 30 ods. 6, odôvodneného písomného stanoviska k správe o hodnotení činnosti podľa § 35 ods. 2, alebo podaním odvolania proti záverečnému stanovisku podľa § 24 ods. 3, ak jej účasť v konaní už nevyplýva z § 14 správneho poriadku.

V procese posudzovania vplyvov navrhovanej činnosti nebola identifikovaná žiadna dotknutá verejnosť.

X. POUČENIE O ODVOLANÍ

1. Údaj, či je záverečné stanovisko konečným rozhodnutím alebo či sa proti nemu možno odvolať

Záverečné stanovisko je podľa § 37 ods. 1 zákona rozhodnutie, ktoré je záväzné pre ďalšie povoľovacie konanie. Právoplatnosťou záverečného stanoviska vzniká oprávnenie navrhovateľa navrhovanej činnosti, podať návrh na začatie povoľovacieho konania k navrhovanej činnosti alebo jej zmene vo variante odsúhlasenom príslušným orgánom v záverečnom stanovisku.

Proti tomuto záverečnému stanovisku možno podať rozklad podľa § 61 ods. 1 správneho poriadku.

Verejnosť má podľa § 24 ods. 4 zákona právo podať rozklad proti záverečnému stanovisku aj vtedy, ak nebola účastníkom konania o vydaní záverečného stanoviska.

2. V akej lehote, na ktorý orgán a kde možno podať odvolanie

Rozklad možno podať na Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava, v lehote do 15 dní odo dňa oznámenia dorúčením písomného vyhotovenia záverečného stanoviska účastníkovi konania.

V prípade verejnosti podľa § 24 ods. 4 zákona sa za deň doručenia záverečného stanoviska považuje pätnásty deň zverejnenia záverečného stanoviska príslušným orgánom podľa § 37 ods. 7 zákona.

3. Údaj, či záverečné stanovisko možno preskúmať súdom

Toto záverečné stanovisko je preskúmateľné súdom po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú.